

DOI: 10.31866/2616-745x.8.2021.249040
УДК 32:347.77]327

**ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Гальченко Світлана Іванівна^{1а},
Ратніков Максим Ігорович^{2а}

¹Кандидат історичних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3068-439X>,
e-mail: svetlanagalchenko76@gmail.com,

²Кандидат політичних наук,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8066-2527>,
e-mail: mratnikov@gmail.com,

^аЧеркаський національний університет ім. Богдана
Хмельницького,
бул. Шевченка, 81, Черкаси, Україна, 18000

Надіслано:
24.11.2021
Рецензовано:
30.11.2021
Прийнято:
01.12.2021

Для цитування:

Гальченко, С. І., & Ратніков, М. І. (2021). Політико-правові проблеми інтелектуальної власності у контексті міжнародних відносин. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, (8), 152–163. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249040>.

Захист інтелектуальної власності мав вирішальне значення для стимулювання інновацій ще й до того, як слово «коронавірус» набуло широкої популярності. Без захисту ідей підприємства та приватної особи, науковці не змогли б скористатися всіма перевагами своїх винаходів і менше зосередилися б на дослідженнях та розробках. Так само, коли художники не отримують повної компенсації за свої твори, і, як наслідок, страждає культурна життєздатність.

Низка досліджень свідчить, що більшість малих підприємств США не знають, що їхній патент або товарний знак у США не захищає їх в інших країнах. Якщо така компанія є експортером або думає, що, можливо, захоче

експортувати в майбутньому, вона може виявити, що іноземні виробники копіювали продукцію, упаковку та бізнес-плани, хоча вони ніколи не вели бізнес за кордоном. Іноземні фальсифікатори можуть легко вкрати зображення продуктів, брошури та логотипи з вебсайту та зареєструвати ці матеріали, як свої власні винаходи у своїй країні, якщо компанія не зареєструвала їх на батьківщині винахідника. З цієї причини уряди різних країн почали робити практичні кроки щодо контролю за політикою захисту інтелектуальної власності. Мета цієї статті: дати короткий опис проблем у політичному вимірі цієї галузі.

Ключові слова: право; дипломатія; захист інтелектуальної власності; право на гласність; інформація; міжнародна реєстрація; глобалізаційні процеси.

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства є необхідність у творчих та культурних людях, які мають власний світогляд і ставлення до навколишньої дійсності, здатні розвиватися і рухатися до нових вершин, що робить особливо важливим інтелектуальну власність. При цьому варто зазначити, що в українській історіографії відсутні такі системні дослідження саме в політичній площині. Нині з урахуванням зростання світової конкуренції у глобальному масштабі, виникає необхідність у систематизації політики різних країн щодо зазначеного питання, що і робить тему актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Як вітчизняні, так і зарубіжні політологи в останні роки не приділяли багато уваги науковій розробці окресленої теми, пов'язаної з розвитком проблем інтелектуальної власності у політичній сфері. Це пояснюється тим, що ця проблематика висуває високі вимоги до дослідника. Таким вимогам відповідає низка авторів, першим з яких слід назвати П. М. Бікана, К. К. Гудеріана та А. Рінгбек. Для них відправною точкою є те, що зростає інтерес до передачі технологій та комерціалізації результатів досліджень за допомогою патентів та ліцензій. У кількох дослідженнях представлені оцінки ефективності та продуктивності (насамперед, М. Грімальді, М. Греко та Л. Крічеллі). Ці дослідження вимірюють кількість патентів, ліцензійних угод і побічних дій, а потім представляють результати окремо або у відношенні до структур, практики та ресурсів. Однак, коли йдеться про фактичне управління, цей огляд літератури вказує на надто спрощену позицію щодо управління інтелектуальною власністю в існуючих дослідженнях. Розглядається невелика кількість стратегічних варіантів, і багато з них мають характер «або, або» (Ф. Баряк, Н. Ес-Садкі та А. Арундел). Загалом, розглянута

література передбачає, що перспективні або цінні інновації є і повинні бути запатентовані або ліцензовані.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у політичному вимірі опису проблеми щодо контролю за політикою захисту інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Багато людей в індустрії контенту вважають, що рішення Верховного суду США у справі Браун проти Асоціації торговців у 2011 р. про те, що контент під захистом Першої поправки покладе край такому типу претензій, де матеріали з однієї країни використовують виробники контенту з іншої країни, є не надто серйозним. Однак ми бачили прямо протилежне, особливо в контексті спортивних ігор. У справах Келлер проти Electronic Arts Inc та Харт проти Electronic Arts, Inc., які стосувалися зображення колишніх футболістів коледжу NCAA в іграх, суди відмовилися визнати для компанії аргументи з виробництва відео на підставі Першої поправки (Haeussler et al., 2014).

Справи були врегульовані після того, як суди зробили висновок, що жодна гра не уникнула позову про право на власність. Ми також бачили кілька судових розглядів про право на власність, порушених істориками або від їхнього імені, відомими чи маловідомими особами, включаючи Джона Діллінджера та Мануеля Норьєгу. Розробники і видавці також повинні знати, що «популярність» не обов'язково є вимогою для подачі позову про право публічності.

У процесі ведення переговорів у міжнародних відносинах про право на власність найбільш важливими умовами ліцензії є територія, термін дії ліцензії, спосіб використання зображення і наявність або відсутність подібності, що буде використовуватися в рекламі. Більш того, суб'єкт ліцензії, швидше за все, зажадає певних умов, включаючи права на розгляд і схвалення щодо фактичного використання в грі або в рекламних цілях.

Міжнародниками вважається, що для використання в ігровій індустрії в XXI ст. всесвітні права і безстрокова ліцензія будуть кращими, але вартість отримання цих прав буде відображати їх загальний характер. Ще одне міркування полягає в тому, чи будуть потрібні розробникам гри послуги людини, щоб створити закадровий голос або зробити записи із відображенням руху.

Ці збори, зазвичай, стягуються на додаток до ліцензії на створення простого зображення. Потенційні ліцензіати також повинні знати, що в США більшість знаменитостей та акторів є членами гільдії артистів-виконавців під назвою SAG-AFTRA.

Гільдії висувають додаткові вимоги, крім обов'язкових платежів, знаменитості. Найбільш критично важливим є те, що Гільдія вимагає регулярні платежі за використання імен знаменитостей і внесків до пенсійного фонду та фонду охорони здоров'я Гільдії. Права на публічність вказаним вище способом є унікальними для США. Інші країни по всьому світу розробили свої права на публічність, які в цілому впливають з тих же фундаментальних політичних причин, тобто права людини на захист свого імені та іміджу, в поєднанні з економічним правом контролювати його комерційне використання, хоча реалізація цих політичних міркувань в законодавстві варіюється в усьому світі (Klofsten et al., 2019).

Наприклад, у країнах Співдружності, включаючи Сполучене Королівство, Канаду та Австралію, права на гласність були створені відповідно до прецедентного права, спираючись на загальне правопро недоторканність приватного життя і його оприлюднення (або, іншими словами, шляхом об'єднання права людини не допускати публічного показу свого обличчя разом з його правом не допускати, щоб його обличчя було пов'язано з продуктом без дозволу).

Однак ці права далеко не такі надійні і докладні, як система США (можливо, що відображає небажання цих країн закріпити формальну або детальну систему прав на публічне використання). В інших країнах, включаючи Францію, Німеччину і Китайську Народну Республіку, права на гласність є частиною статутного права, хоча, знову ж таки, ступінь захисту варіюється, враховуючи Доктрину немайнових прав, що була розроблена в багатьох франкомовних країнах Європейського Союзу, яка також впливає на право на публічність в тій мірі, в якій дозволяє людині відстоювати своє право на визнання істинності автора твору.

Отже, під час пошуку ліцензії на використання зображень або інших брендів осіб за межами США варто мати на увазі, що будуть застосовуватися в цілому аналогічні юридичні міркування:

– насамперед, необхідно отримати ліцензію у відповідної особи (осіб). Однак точний спосіб забезпечення дотримання правових норм, витрати на це і штрафи за недотримання будуть значно відрізнятися в залежності від країни.

У цих країнах діє концепція морального права. Моральні права – це концепція, яка виникла в системах цивільного права Франції та Німеччини

і поширилася звідти, чому частково сприяли міжнародні договори, зокрема, Бернська конвенція.

Моральні права – це права, надані авторам творчих робіт:

– ідентифікуватися як автор твору за певних обставин, наприклад, коли копії публікуються;

– заперечувати проти зневажливого ставлення до твору або фільму, спотворення або перекручення яких тим чи іншим чином завдає шкоди честі або репутації автора.

Отже, моральні права – це права, пов’язані із захистом репутації автора. Вони в деякому сенсі схожі на права на публічне використання, але не надто поширені, оскільки вони застосовуються до роботи автора, а не до автора в цілому.

Є кілька важливих політичних застережень щодо немайнових прав. По-перше, вони є особистою власністю автора і не можуть бути призначені, передані або продані (хоча в контрактах власник немайнових прав часто буде намагатися надати їм якомога більшої ваги). По-друге, моральне право має бути публічно заявлено, щоб його можна було використовувати (ось чому ви побачите в багатьох неамериканських книгах такі формулювання на самому початку, які вказуватимуть на те, що немайнові права автора заявлені).

По-третє, автор може відмовитися від своїх немайнових прав; отже, щоразу, коли є поступка (яка являє собою письмову передачу авторських прав, зобов’язань і вигод іншій стороні), продаж або передача творів, захищених авторським правом, укладається контракт, який включатиме відмову автора від будь-яких відповідних немайнових прав. Нарешті, немайнові права не поширюються на комп’ютерні програми (на практиці це означає комп’ютерний код, але не пов’язані з ними твори, такі як ілюстрації до ігор). Проте, моральні права дуже рідко викликають проблеми у міжнародних відносинах.

У межах політичної діяльності існує низка стратегій захисту (Bican, Guderian, and Ringbeck, 2017).

Якщо аналізувати прибуток, то інтелектуальна власність – це джерело життєвої сили ІТ компанії. Ось декілька стратегій про те, як найкращим чином захистити інтелектуальну власність у повсякденній роботі. Уряди різних країн рекомендують підтримувати стосунки з досвідченим консультантом з інтелектуальної власності. І в ідеалі ІТ-компанії слід мати юриста з досвідом роботи в ігровій індустрії. Ці відносини – початок ознайомлення з правами інтелектуальної власності і створенням засобів захисту цих прав. Ця особа

може допомогти захистити прибуток, склавши і переглянувши документи, а також запропонувавши поради. Наявність цих відносин гарантує, що розробник контенту зробив відповідні кроки до запуску.

Уряди різних країн рекомендують правильно використовувати товарні знаки, зокрема використання відповідного символу (™ або ®), коли вони використовуються в документах. Зберігати комерційну таємницю, особливо при просуванні контенту, і розуміти, що розголошення цих секретів може поставити під загрозу їх захист. Для захисту авторських прав і підтвердження дати розробники контенту завжди повинні докладно описувати важливі ідеї дизайну і зберігати концепт-арти і скріншоти з екрана. Перш ніж пропонувати ідеї видавцям та інвесторам, рекомендують обговорити можливості реєстрації патентів із поверненням.

Уряди різних країн рекомендують, щоб видавці та інвестори обмежили свої правові впливи і, щоб багато «стандартних» угод про нерозголошення (NDA), по суті, були односторонніми документами, які захищають іншу сторону. Команда розробників контенту повинна мати свою власну угоду про нерозголошення або взаємну угоду про нерозголошення і запитати, чи розглядає видавець або інвестор можливість його підписання. Ці переговори можуть зайняти деякий час і повинні бути проведені до дня подачі. Непрофесійно чекати до останньої хвилини, щоб підготувати цей документ. Консультації юриста з інтелектуальної власності в цій галузі мають вирішальне значення при складанні NDA для захисту інтересів розробника і при розшифровці NDA іншого боку (Barjak, Es-Sadki, and Arundel, 2015).

Оскільки процес захисту інтелектуальної власності часто настільки складний і юристи є його необхідною частиною, навіщо розробнику контенту взагалі турбуватися?

По-перше, розробник контенту знає, що може задавати хороші питання при спілкуванні з консультантами, економлячи всім час і гроші.

По-друге, розробник контенту, знайомий з правами, може розпізнати ранні попереджувальні ознаки загрози та спростити урядам життя.

Крім того, велика частина захисту інтелектуальної власності вимагає планування і структури всередині компанії-розробника. Що найбільш важливо, всі контракти і ліцензії, що стосуються контенту, пов'язані з інтелектуальною власністю, від контрактів про наймання співробітників до угод з публікацією, структури роялті та прав на фільми. Незважаючи на те, що розробник працює з юристами, саме він приймає остаточні рішення і повинен знати, що кінцева відповідальність за захист і продаж контенту лежить на ньому.

Малим підприємствам та індивідуальним розробникам слід зосередитися на низькому рівні витрат. Ці компанії, зазвичай, не мають

персоналу або ресурсів, необхідних для розробки стратегії в галузі інтелектуальної власності. У більшості цих компаній не буде навіть жодного співробітника, якому було б доручено займатися винятково розробкою і реалізацією стратегії в галузі інтелектуальної власності. Недорогі варіанти захисту інтелектуальної власності включають просту реєстрацію авторських прав для комерційно доступних продуктів.

План може також включати федеральну реєстрацію одного або двох найбільш важливих знаків компанії для отримання позначення ® або використання ТМ для досягнення, іноді, комерційного захисту з боку закону. Найбільш важливим знаком компанії, зазвичай, є назва або поєднання її назви/логотипу. Процеси комерційної таємниці також відносно недорогі і їх легко впровадити для невеликої компанії.

Невеликі компанії і приватні особи, ймовірно, не будуть так зацікавлені в міжнародному захисті, але цей варіант слід ретельно розглянути для компанії, що розповсюджує контент через інтернет. Ці компанії також будуть менш зацікавлені в патентному захисті, якщо вони не будуть задіяні в основний бізнес-моделі, такий як розробка обладнання (Anderson, Daim, and Lavoie, 2007).

Більш великим розробникам і видавцям слід реалізувати все, що зазначено в нижчому тарифному плані для малих компаній, зазначеному вище, але також слід розширити захист інтелектуальної власності, щоб включити в неї більше ресурсів, зокрема, федеральну та національну реєстрацію товарних знаків всіх основних найменувань, що випускаються компанією. Розробник або видавець може також подати заявку на федеральну та національну реєстрацію товарного знаку для охоплення інших категорій товарів, особливо якщо вони мають намір продавати товари під брендом або іншим чином продавати товари ліцензійні угоди.

Це може також включати міжнародну реєстрацію і контроль найбільш важливих товарних знаків компанії. Крім того, як зазначалося раніше, компанія може побажати найняти одну зі сторонніх компаній з моніторингу товарних знаків, щоб вони постійно перевіряли наявність знаків, які порушують авторські права. Великі видавці і розробники також повинні розглянути можливість подачі окремих заяв про авторські права на музику та інші захищені компоненти, пов'язані з назвами контенту. Модернізована програма інтелектуальної власності може включати створення патентного портфеля. Деякі компанії виплачують бонуси співробітникам компанії, які представляють

патентоспроможні ідеї і допомагають завершити процес патентування. Якщо компанія розробила і/або придбала портфель патентів, більш великим компаніям слід розглянути можливість монетизації цього портфеля шляхом пошуку партнерів з ліцензування. Такі патенти можна використовувати в якості дружніх інструментів переговорів з партнерами, щоб підвищити цінність узгоджених транзакцій, або їх можна використовувати в наступальних цілях, щоб змусити конкурентів платити ліцензійні збори чи розробляти свій продукт на основі запатентованого винаходу.

Патенти, навіть незважаючи на те, що вони з юридичної точки зору є винятково образливим інструментом, також мають певну захисну цінність. Великий портфель патентів, зазвичай, свідчить про наявність у компанії значних юридичних ресурсів і досвіду. Звичайно, існує також ідея, що компанія з великим портфелем патентів може подати зустрічний позов про порушення патентних прав у будь-якому судовому процесі проти компанії.

Висновки

За сучасних умов економічний і політичний розвиток країни більшою мірою залежить від створення й ефективного використання високих технологій, запровадження принципово нової техніки та широкого використання інформаційних ресурсів.

Досягнення цієї мети неможливе без створення ефективного та реально функціонуючого інституту захисту права інтелектуальної власності. При цьому нині назріла потреба в комплексному осмисленні цієї проблеми, тому що різні трактування у різних країнах призводять до слабких місць у механізмах захисту інтелектуальних прав.

Дослідження різних підходів до проблеми визначення поняття «інтелектуальна власність» показало, що багато в чому термінологічні пошуки у сфері породжені проблемами вибудовування нової системи міжнародного приватного права. Погоджуючись із тим, що термінологія у праві має відображати реальний стан, зазначимо, що, на наш погляд, для створення системи ефективного захисту прав, що виникають внаслідок створення та використання продуктів інтелектуальної діяльності та прирівняних до них об'єктів, термінологія, що використовується, не має принципового значення, якщо при цьому не змінюється зміст поняття.

Reference

- Anderson, T. R., Daim, T. U., and Lavoie, F. F. (2007). Measuring the efficiency of university technology transfer. *Technovation*, Vol. 27(5), pp. 306–318.
- Barjak, F., Es-Sadki, N., and Arundel, A. (2015). The effectiveness of policies for formal knowledge transfer from European universities and public research institutes to firms. *Research Evaluation*, Vol. 24(1), pp. 4–18.
- Bican, P. M., Guderian, C. C. and Ringbeck, A. (2017). Managing Knowledge in Open Innovation Processes: An Intellectual Property Perspective. *Journal of Knowledge Management*, Vol. 21, issue 6, pp. 1384–1405.
- Brander, J. A., Cui, V. and Vertinsky, I. (2017). China and intellectual property rights: A challenge to the rule of law. *Journal of International Business Studies*, Vol. 48(7), pp. 908–921.
- Granstrand, O. (2011). *Evolving properties of intellectual capitalism: Patents and innovations for growth and welfare*. United Kingdom and Northampton: Edward Elgar Publishing.
- Grimaldi, M., Greco, M. and Cricelli, L. (2021). A framework of intellectual property protection strategies and open innovation. *Journal of Business Research*, Vol. 123, pp. 156–164.
- Haeussler, C., Harhoff, D., and Mueller, E. (2014). How patenting informs VC investors—The case of biotechnology. *Research Policy*, Vol. 43(8), pp. 1286–1298.
- Klofsten, M., Fayolle, A., Guerrero, M., Mian, S., Urbano, D., and Wright, M. (2019). The entrepreneurial university as driver for economic growth and social change—Key strategic challenges. *Technological Forecasting and Social Change*, Vol. 141, pp. 149–158.

**INTELLECTUAL PROPERTY:
POLITICAL AND LEGAL ISSUES IN THE CONTEXT
OF INTERNATIONAL RELATIONS**

Svitlana Galchenko^{1a}, Maksym Ratnikov^{2a}

¹Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3068-439X>,

e-mail: svetlanagalchenko76@gmail.com,

²Candidate of Political Science

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8066-2527>,

e-mail: mratnikov@gmail.com,

^aBohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,

Cherkasy, Ukraine

The protection of intellectual property was crucial for stimulating innovation even before the word *coronavirus* became widespread. Without the protection of the ideas of the enterprise and the individual, scientists and inventors would not be able to take full advantage of their inventions and would focus less on research and development. Likewise, if artists do not receive full remuneration for their artwork, cultural viability suffers as a result.

Several studies have shown that most US small businesses are unaware that their US patent or trademark does not protect them in other countries. If such a company is a real or potential exporter, it may find that foreign manufacturers have copied products, packaging, and business plans, even though the company has never done business abroad. Foreign forgers can easily steal product images, brochures and logos from a website and register these materials as their own inventions in their home country if the company has not registered them in the inventor's home country. For this reason, various national governments have begun to take practical steps to monitor intellectual property policies. The objective of this paper is to briefly describe the problems in the political dimension of the industry.

Key words: law; diplomacy; protection of intellectual property; right to transparency; information; international registration; globalization processes.

ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Гальченко Светлана Ивановна^{1а}, Ратников Максим Игоревич^{2а}

*¹Кандидат исторических наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3068-439X>,
e-mail: svetlanagalchenko76@gmail.com,*

*²Кандидат политических наук,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8066-2527>,
e-mail: mratnikov@gmail.com,*

*^аЧеркасский национальный университет им. Богдана Хмельницкого,
Черкассы, Украина*

Защита интеллектуальной собственности имела решающее значение для стимулирования инноваций еще и до того, как слово «коронавирус» приобрело широкую популярность. Без защиты идей предприятия и частного лица ученые не смогли бы воспользоваться всеми преимуществами своих изобретений и меньше сосредоточились бы на исследованиях и разработках. Так же, когда художники не получают полной компенсации за свои произведения и, как следствие, страдает культурная жизнеспособность. Ряд исследований показывает, что большинство малых предприятий США не знают, что их патент или товарный знак в США не защищают их в других странах. Если такая компания является экспортером или думает, что возможно захочет экспортировать в будущем, она может обнаружить, что иностранные производители копировали продукцию, упаковку и бизнес-планы, хотя они никогда не вели бизнес за рубежом. Иностранные фальсификаторы могут легко украсть изображения продуктов, брошюры и логотипы с веб-сайта и зарегистрировать эти материалы как свои собственные изобретения в своей стране, если компания не зарегистрировала их на родине изобретателя. По этой причине правительства разных стран начали делать практические шаги по контролю за политикой защиты интеллектуальной собственности. Цель этой статьи: дать краткое описание проблем в политическом измерении этой области.

Ключевые слова: право; дипломатия; защита интеллектуальной собственности; право на гласность; информация; международная регистрация; глобализационные процессы